

FN

FAKTA.

FLICKOR I VÄRLDEN

Foto: FMS/Jan Lechti

I samband med krig och katastrofer ökar våldet mot flickor och kvinnor. På bilden en flicka i ett transitläger utanför DR Kongos huvudstad Kinshasa.

Diskrimineringen börjar i fosterstadiet

På många platser i världen utsätts flickor för en konsekvent och förödande diskriminering i förhållande till jämnåriga pojkar. Den börjar redan i fosterstadiet och fortsätter genom hela barndomen och upp i vuxen ålder. Denna diskriminering drabbar inte bara den utsatta individen. Hela samhället blir lidande när flickors och kvinnors rättigheter kränks.

Generellt sett betraktas flickor i många kulturer som mindre viktiga än pojkar. Det handlar både om nedärvda värderingar och om traditioner som upprätthåller värderingarna, t ex seden att flickor gifts bort och då lämnar den egna familjen. Eftersom flickorna efter giftermålet upphör att bidra till sin egen familj betraktas det i många samhällen som bortkastat att spendera tid, kraft och pengar på döttrarna. I stället läggs fokus på pojkarnas

utveckling, utbildning och framtida försörjning. I en familj med kvinnor, män och barn är flickorna ofta de som har i särklass lägst status.

Flickor nekas utbildning, hälsa och skydd just för att de är flickor. De tvingas leva så som omgivningen kräver och de begränsningar som detta innebär minskar deras möjligheter att nå sin fulla potential som vuxna. Ofta saknar de juridiska rättigheter liksom den kunskap som

krävs för att de ska göra sina röster hörda och ta sig ur sin situation.

Här följer några exempel på företeelser som drabbar flickor hårt.

SELEKTIV ABORT

Modern ultraljudsteknik har medfört att diskrimineringen av flickor börjar redan i fosterstadiet. I många länder, däribland befolkningsjättarna Indien och Kina, tar många familjer reda på vilket

Internationella dagen för flickor den 11 oktober instiftades av FN 2011 för att stärka flickors rättigheter och uppmärksamma de särskilda utmaningar som flickor möter jorden runt. Bilden är från ett event i FN-högkvarteret på flickdagen 2014.

kön fostret har. Är det en flicka riskerar det att aborteras. De flickebarn som föds löper risk att dödas efter födseln eller att dö under sina första levnadsår av brist på mat, sjukvård och annan omvårdnad. De resurser som finns satsas i stället på pojkarna. Sammantaget har denna extrema diskriminering gjort att mellan 60 och 100 miljoner kvinnor idag "fattas" i den officiella statistiken i Sydasiens, Kina, Nordafrika och Mellanöstern.

KVINNLIG KÖNSTYMPNING

Kvinnlig könsstympning förekommer på många håll i världen men är vanligast

i Afrika. Det innebär att man skär bort eller skadar delar av flickans könsorgan. Sedvänjan ser olika ut på olika platser och hur allvarliga konsekvenserna blir varierar därför. Oftast är flickan mellan fyra och åtta år vid ingreppet men det förekommer även att man könsstymprar spädbarn, tonårsflickor eller unga kvinnor.

Ingreppet sker oftast utan bedövning och under primitiva former. Det gör att risken för infektioner och komplikationer är stor, liksom risken för långvariga psykiska men. Det framtida sexuallivet blir smärtsamt och förlossningar ofta svåra med risk för skador eller dödlig utgång för både mor och barn.

Trots att kvinnlig könsstympning är en djupt rotad sedvänja i många kulturer har arbetet mot dessa skadliga ingrepp varit framgångsrikt och förekomsten minskar sakta men säkert. Många länder har infört lagar som förbjuder könsstympning, däribland Burkina Faso, Egypten, Etiopien och Sudan. Unicef uppskattar att det idag finns minst 125 miljoner flickor och kvinnor i världen som har blivit könsstymgade.

ARBETE I HEMMET

Stora krav ställs på många flickor när det

gäller arbete i hemmet. Från mycket ung ålder måste de t ex hämta vatten, laga mat, städa och ta hand om småsyskon. Förutom att arbetet i hemmet är ett hinder för deras skolgång innebär det att många flickor inte får tid att leka. I Afrika och Asien uppskattar man att flickor i åldern 10 till 14 år arbetar sju timmar eller mer om dagen i sina hem medan deras bröder tillåts ägna sig åt t ex läxor eller lek.

BRISTANDE SKOLGÅNG

Fattiga familjer har ofta inte råd att skicka alla familjens barn till skolan eftersom det är vanligt med både skolavgifter och skoluniformer. I det läget väljer många att satsa de pengar som finns på pojkarnas skolgång. Flickorna får istället arbeta i hemmet. Problemet visar sig t ex i statistiken över läskunnighet. I utvecklingsländerna saknar 14 procent av flickorna i åldern 15-24 år läs- och skrivkunnighet medan motsvarande siffra för pojkarna i samma ålder är 9 procent.

Att barn i utvecklingsländer kan ha långa avstånd till skolan är något annat som också drabbar flickor mer än pojkar då de riskerar att utsättas för övergrepp.

En positiv utveckling är att andelen flickor som går i grundskolan ökat markant under senare år. Att flickor får gå klart skolan har inte bara en positiv effekt på deras egna liv, utan påverkar enligt entydiga studier hela samhället i positiv riktning. Ett extra utbildningsår

Foto: FN/Esther Dabele

Malala Yousafzai från Pakistan blev som 15-åring beskuten av talibaner för att hon propagerade för flickors rätt att gå i skolan. Sedan dess har hon blivit världskänd och 2014 blev hon den yngsta personen någonsin att få Nobels fredspris.

ökar flickornas framtida inkomst med mellan 10 och 20 procent.

BARNARBETE

Många flickor skickas iväg för att arbeta i främmande familjer som hemhjälp. Denna grupp är väldigt utsatt eftersom ingen ser vad som försiggår innanför hemmets väggar. De utsätts ofta för olika typer av övergrepp, t ex misshandel och sexuellt utnyttjande. Globalt uppskattas över 100 miljoner människor – de flesta flickor och unga kvinnor – arbeta i främmande hem där de är helt skyddslösa. Enligt FN:s arbetsorganisation (ILO) finns det fler flickor under 16 år i denna sektor än i någon annan typ av arbete.

”För att få slut på cykeln av våld mot unga flickor måste vi gå längre än till att skapa medvetenhet och agera. Vi måste utrusta flickorna med kunskaper, färdigheter, resurser och makt att bestämma sin egen väg i livet.”

Ban Ki-moon

TRAFFICKING/ MÄNNISKOHANDEL

79 procent av all trafficking handlar om sexuell exploatering och dess offer är nästan uteslutande flickor och kvinnor. De som lyckas fly och återvända till sin hemort möter ofta en tuff verklighet. På grund av skam och skvaller blir de socialt utstötta, både av sin familj och av samhället i stort. Risken är därför stor att de hamnar i prostitution eller annan exploatering.

En orsak till att barn utnyttjas beror på att de är lättare att kuva än vuxna. En del betraktar också barn, och särskilt flickor, som objekt utan några som helst rättigheter. De flesta sexköpare är också män vilket gör flickor mer utsatta.

BARNÄKTENSKAP

Barnäktenskap är en sedvänja som långsamt är på tillbakagång över hela världen. Men det är fortfarande ett enormt problem i många länder. Enligt FN:s beräkningar gifts 39 000 flickor under 18 år bort varje dag.

35 procent av de kvinnor i utvecklingsländerna som idag är 20-24 år gifte sig innan de fyllde 18 år. I Sydasiens gifs hela 46 procent av flickorna bort före 18 års ålder medan siffran för västra och centrala Afrika är 43 procent. En del flickor tvingas gifta sig i mycket tidig ålder, innan de ens kommit i puberteten.

Det är ovanligt att barn som fortfarande går i skolan gifts bort. Att uppmuntra att flickor går i skolan är därför ett effektivt sätt att minska antalet barnäktenskap.

TIDIGA GRAVIDITETER

Andelen tonårsgraviditeter minskar i alla regioner förutom i Afrika söder om Sahara. Ändå står tonårsflickor för tio procent av alla förlossningar i världen. För flickor mellan 15 och 19 år är den vanligaste dödsorsaken relaterad till graviditet eller förlossning. Varje år föder 14 miljoner flickor mellan 15 och 19 år barn. 70 000 av dem dör av förlossningskomplikationer som ofta hänger samman med att deras kroppar

inte är färdigutvecklade. Många andra tonårsflickor dör i samband med osäkra aborter.

Barn som föds av tonårsflickor föds ofta för tidigt och är mycket små. Barnadödligheten för barn under ett år är 60 procent högre när mamman är yngre än 18 år, jämfört med om mamman är äldre.

HIV OCH AIDS

Kvinnor smittas av biologiska skäl lättare av hiv-viruset än män. Flickor och unga

kvinnor är allra mest utsatta eftersom de ofta utsätts för sexuellt tvång och inte har möjlighet att säga nej till sex eller kräva att kondom används. Unga kvinnor har också sämre kunskaper om hiv och aids än unga män. På många platser förekommer det att tonårsflickor har en äldre sugardaddy som förser dem med pengar i utbyte mot sex, något som bidrar till hivspridningen. Ibland har manliga lärare liknande förhållanden med kvinnliga elever.

Globalt sett är över 60 procent av alla ungdomar som lever med hiv flickor och unga kvinnor. I Afrika söder om Sahara är siffran nästan 70 procent.

GATUBARN

Att flickor generellt är mer utsatta för våld och sexuella övergrepp än pojkar innebär att flickor som lever på gatan är extremt utsatta. 30 miljoner flickor lever idag som gatubarn runt om i världen.

I Etiopien uppger t ex 95 procent av flickorna som bor på gatan att de utnyttjats sexuellt.

BRISTANDE TILLGÅNG TILL VATTEN OCH SANITET

Närmare hälften av jordens befolkning saknar riktiga toaletter och möjlighet att tvätta händerna i samband med toalettbesök. Det är en humanitär katastrof som orsakar miljontals människors död årligen.

För flickor medför bristen på skoletoaletter särskilda problem eftersom det gör att många undviker att gå till skolan, särskilt i samband med mens, och att de hoppar av från skolan i förtid. När de

Utbildning av flickor är en viktig faktor för att stärka deras rättigheter och förbättra deras livssituation. Flickan på bilden går på en skola i Afarregionen, Etiopien, där hon bl a får information om sina rättigheter och om problemen med barnäktenskap och könsstympning.

är hemma tvingas de ofta ge sig ut nattetid i fälten eller skogarna, eller till offentliga toaletter, något som ofta är både stressande och farligt.

Att förbättra tillgången till rent vatten genom att t ex bygga lokala brunnar innebär en avgörande förbättring för flickor och kvinnor som då slipper gå långa sträckor för att hämta vatten. Lokala brunnar sparar många timmar i veckan som kan användas till skolarbete eller annan produktiv verksamhet.

SÄMRE HÄLSA

Kartläggningar visar att andelen undernärda flickor på många platser är större än andelen undernärda pojkar. När det

är knappt om mat är det i första hand männen och pojkarna som får äta sig mätta. Det är också vanligare att pojkar

vaccinerats och får tillgång till sjukvård vilket gör att barn dödligheten bland flickor är högre. För de lite äldre flickorna från fattiga familjer finns stor risk att de hamnar i farliga okvalificerade arbeten

och därigenom drar på sig skador och sjukdomar.

Våldet mot flickor är utbrett i många länder. I Pakistan, t ex, accepterar många flickor våld i och på väg till skolan eftersom de är vana vid att utsättas för våld hemma.

“Vi kommer inte att sluta förrän världen upprätthåller varje flickas medfödda rättigheter. Om du förändrar hennes liv, kan du förändra världen”.

UNFPA (FN:s befolkningsfond)

BARN I KRIG OCH KATASTROFER

I det kaos som uppstår i krig och katastrofer ökar alltid våldet mot flickor och kvinnor. I krig kidnappas många flickor och unga kvinnor av väpnade grupper och används som barnsoldater eller som sex- och hushållslavar. I krig i bl a DR Kongo och Sudan har väpnade styrkor satt i system att våldta flickor och kvinnor som ett sätt att knäcka samhällen psykiskt, skrämja människor till lydnad och förödmjuka fiender. De risker som flickor utsätts för i en väpnad konflikt gör att många föräldrar förbjuder sina döttrar att röra sig fritt i samhället eller att ens lämna hemmet, vilket visserligen innebär ökad trygghet, men samtidigt medför att de t ex inte kan gå i skolan.

Efter naturkatastrofer, som jordbävningen i Haiti 2010, råder ofta kaos och familjer har splittrats. Detta utnyttjas av kriminella som rövar bort ensamma barn och ungdomar till trafficking. Flickor är särskilt utsatta.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Stöd det viktiga arbetet för att främja flickors rättigheter! Här är några förslag på vad DU kan göra:

Köp ett armband mot barnäktenskap!

FN-förbundet har tillsammans med SNÖ of Sweden tagit fram ett exklusivt armband till förmån för flickors rättigheter. Var tredje pärla har ersatts av en naturlig kristall som symbol för alla flickor som riskerar att giftas bort. Hälften av intäkterna går oavkortat till FN-förbundets projekt Flicka. Köp armbandet till dig själv eller en vän och bidra samtidigt till arbetet för flickors rättigheter! Se www.fn.se/butik

Hjälp fler flickor att komma till skolan!

Genom FN-förbundets projekt Skolmat bli kunskap får barn i utsatta områden gratis skolmat. Det leder till att fler barn och framför allt fler flickor får möjlighet att gå i skolan. Utbildning av flickor ger en rad positiva effekter. Bl a minskar risken för barnäktenskap och hiv/aids och möjligheten för flickorna att försörja sig i framtiden ökar. Stöd projektet genom att sms:a skolmat till 72909 så skänker du 50 kronor!

Agera mot barn- och tvångsäktenskap!

Förra året trädde en ny lag i kraft som förbjuder barn- och tvångsäktenskap och som även gör det straffbart att påverka någon att gifta sig mot sin vilja eller att förbereda ett tvångsäktenskap. Lagen är viktig och måste efterlevas. Vi kan alla bidra genom att vara medmänniskor och inte vända bort blicken om vi anar att något inte står rätt till. När sådant kommer upp i ljuset kan samhället träda in och ta ansvar. Då kan alla barn och unga få den framtid de har rätt till.

Foto: Bengt Sivardsson

